

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

28 noiembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoare componență:

președinte - Petru Ursache,

judecătorii - Constantin Alerguș, Vladimir Timofti, Nadejda Toma, Petru Moraru,

a judecat, fără citarea părților, recursul în anulare declarat de către adjunctul Procurorului General, Roșioru Mircea, prin care se solicită casarea sentinței Tribunalului militar al trupelor NKVD ale RSSM din 25 ianuarie 1945, în cauza penală în privința lui

Cojuhari Anastasia

Naida Elisei

Chilat Filip

Moroșan Chirii

Slivca Alexandra

Termenul de examinare a recursului:

instanța de recurs în anulare:

04.01.2017 - 06.06.2017

Procedura prevăzută de art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală legal executată.

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Tribunalului militar al trupelor NKVD ale RSSM din 25 ianuarie 1945, Cojuhari A., a fost condamnată în baza art. 2 al Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 19 aprilie 1943, la 20 ani de muncă silnică, cu interdicție în drepturi pe termen de 5 ani cu confiscarea averii.

Prin aceeași sentință Naida El., Chilat F. și Moroșan Ch. au fost condamnați în baza art. 54-1 "a" Cod penal al RSSU, la câte 10 ani privațiune de libertate, cu interdicție în drepturi pe un termen de 5 ani și confiscarea averii,

Slivca Al-dra a fost condamnată în baza art. 54-10 alin. (2) Cod penal al RSSU, cu aplicarea sancțiunii art. 54-2 Cod penal al RSSU, la 8 ani privațiune de libertate, cu interdicție în drepturi pe un termen de 3 ani.

1.1. Prin aceeași sentință, inculpații Slivciuc M. și Lupulciuc T. au fost achitați pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 54-1 "a" Cod penal al RSSU din lipsa probelor, însă în privința acestora hotărârea judecătorească nu se contestă.

2. Potrivit sentinței Cojuhari A. a fost declarată vinovată și condamnată pentru faptul că, fiind nemulțumită de autoritățile sovietice pentru exilarea fiicei sale în locurile de represiune și deposedarea de avere, odată cu sosirea autorităților germano-române pe teritoriul localității, în iulie 1941 a fost preocupată de identificarea activiștilor sovietici și persoanelor, care aveau o atitudine ostilă față de regimul instaurat.

Astfel, în vara anului 1941, inculpata a denunțat autorităților de ocupație pe fostul președinte al sovietului sătesc, informându-i că, ultimul în perioada sovietică a participat în mod activ la deschiaburirea culacilor din localitate și la evacuarea proprietății statului, cât și a cetățenilor. În februarie 1942, inculpata a participat în calitate de martor în instanța de judecată română din or. Chișinău, ca urmare fostul președinte al sovietului sătesc a fost condamnat la doi ani de închisoare. Înainte de sosirea autorităților de ocupație, inculpata și-a exprimat ostilitatea față de regimul sovietic, având atitudine defetistă față de URSS în războiul împotriva Germaniei naziste.

2.1. Inculpații Naida E., Chilat F. și Moroșan C. au fost declarați vinovați și condamnați pentru faptul că, locuind pe teritoriul temporar ocupat de trupele germano-română și având atitudine ostilă față de regimul sovietic au fost implicați în activități de trădare a activiștilor regimului sovietic.

Astfel, inculpații l-au denunțat pe activistul sovietic din s. Bîrnova, Cocier pentru că, ultimul a inițiat evacuarea și transportarea cerealelor și altor obiecte de valoare din localitate pe teritoriul URSS, identificau chiaburii și persoanele care aveau o atitudine ostilă față de regimul instaurat. Prin acțiunile sale, inculpații au săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 54-1 "a" Cod penal al RSSU, adică trădare de patrie.

2.2. Inculpata Slivca A. a fost declarată vinovată și condamnată pentru faptul că, locuind pe teritoriul temporar ocupat de trupele germano-române, în timpul escortării secretarului sovietului sătesc de către jandarmii români, și-a exprimat ostilitatea față de puterea sovietică și activiștii sovietici, numindu-i pe acesta bandiți-comuniști.

2.3. În ședința de judecată inculpata Cojuhari A. și-a recunoscut parțial vinovăția și anume, faptul că în calitate de martor a participat în instanța de judecată română pe dosarul în cazul activistului sovietic, ca urmare acesta a fost condamnat. A negat faptul că ar fi trădat activiști sovietici.

2.4. Inculpații Naida E., Chilat F., Moroșan C. și Slivea A. în cadrul ședinței de judecată și-au recunoscut parțial vinovăția în cele înscrinate și au declarat că, într-adevăr au participat în calitate de martori în instanța română în cazul derulat împotriva activiștilor sovietici, însă ei doar au confirmat faptul confiscării averii lor de către activiștii sovietici. Au susținut că, nu au solicitat instanței să-i pedepsească pe activiști, ci doar să le fie restituită averea.

Circumstanțele înscrinate inculpaților au fost confirmate de martorii Cucer I., Souleac P. și alții, audiați în ședința de judecată.

3. Procurorul General Adjunct, Mircea Roșioru, a declarat recurs în anulare, în care, invocând temeiul prevăzut de art. 453 alin. (1) Cod de procedură penală, solicită casarea sentinței sus menționate, cu încetarea procesului penal și reabilitarea condamnaților în temeiul art. 3 al Legii Republicii Moldova din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, precum și pe motiv că există circumstanțe care exclud tragerea acestora la răspundere penală.

În susținerea celor menționate se invocă că, probe veridice ce ar demonstra comiterea de către inculpata Cojuhari A. a infracțiunii prevăzute de art. 2 al Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 19 aprilie 1943 în materialele dosarului nu au fost administrate. Judecata nu a stabilit faptul că inculpata a participat la săvârșirea răfuielilor și aplicarea actelor de violență față de populația pașnică și prizonierii armatei sovietice.

Afară de aceasta, probele administrate în cauza dată nu sunt suficiente pentru calificarea acțiunilor inculpaților Naida E., Chilat F. și Moroșan C. în baza art. 54-1 "a" Cod penal al RSSU pentru "trădare de patrie", deoarece ele nu confirmă faptul că inculpații, prin acțiunile sale au prejudiciat potențialul militar, independența statală sau inviolabilitatea teritorială a URSS, așa cum prevedea acest articol.

Mai mult ca atât, în cadrul examinării cauzei în instanța de judecată nu a fost dovedit caracterul contrarevoluționar al acțiunilor inculpatei Slivca A., deoarece afirmațiile ei nu conțineau chemări la lichidarea, subminarea sau slăbirea puterii de stat ori la săvârșirea unor infracțiuni contrarevoluționare, după cum prevedea dispoziția art. 54-10 alin. (2) Cod penal al RSSU.

Concomitent, instanța de judecată a încălcat în mod flagrant dreptul inculpaților la apărare, examinând cauza penală în lipsa apărătorului, a cărui participare în cazul dat era obligatorie.

Astfel, la moment, condamnarea lui Cojuhari A., Naida E., Chilat F., Moroșan C. și Slivca A. constituie un viciu fundamental comis în cadrul procedurii precedente, care a afectat hotărârea pronunțată, din motiv că a fost încălcat dreptul inculpaților la un proces echitabil.

4. Judecând recursul în anulare în raport cu materialele cauzei și motivele invocate, Colegiul penal lărgit consideră că recursul urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 452 alin. (1), coroborat cu art. 453 alin. (1) Cod de procedură penală, Procurorul General și adjuncții lui, pot declara la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare împotriva hotărârii judecătorești irevocabile după epuizarea căilor ordinare de atac.

Hotărârile irevocabile pot fi atacate cu recurs în anulare în scopul reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzei, în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată.

La 30 decembrie 1992 a intrat în vigoare Legea nr. 1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

Colegiul penal lărgit menționează că, potrivit art. 3 al Legii nominalizate, sunt declarate nevinovate și urmează a fi reabilite în fața societății și reintegrate în drepturi, indiferent de locul de trai în prezent, toate persoanele care, în perioada dintre 7 noiembrie 1917 și 23 iunie 1990, au fost supuse represiunilor politice pe teritoriul actualei Republici Moldova, precum și pe teritoriul altui stat, inclusiv cele care au fost condamnate pentru „trădare de patrie”.

Ținând cont de cele constatate și de prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. b) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit găsește prezente în speța dată motive întemeiate de a interveni în hotărârea judecătorească irevocabilă de condamnare a lui Cojuhari A., Naida El., Chilat F. Moroșan Ch. și Slivca Al-dra, cu casarea acesteia și, în temeiul prevederilor art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, încetează procesul penal, pe motiv că există circumstanțe care exclud tragerea persoanei la răspundere penală, cu reabilitarea condamnaților.

În contextul celor expuse, Colegiul penal lărgit conchide că recursul în anulare este întemeiat și urmează a fi admis.

5. În conformitate cu prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. b), art. 453 alin. (1), art. 457 alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE:

Admite recursul în anulare declarat de către adjunctul Procurorului General, Roșioru Mircea, casează sentința Tribunalului militar al trupelor NKVD ale RSSM din 25 ianuarie 1945, cu încetarea procesului penal în privința lui *Cojuhari Anastasia*, condamnată în baza art. 2 al Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 19 aprilie 1943, a lui *Naida Elisei, Chilat Filip și Moroșan Chirii*, condamnați în baza art. 54-1 "a" Cod penal al RSSU și *Slivca Alexandra*, condamnată în baza art. 54-10 alin. (2) Cod penal al RSSU, cu aplicarea sancțiunii art. 54-2 Cod penal al RSSU, pe motiv că există circumstanțe care exclud tragerea persoanei la răspundere penală.

Cojuhari Anastasia, Naida Elisei, Chilat Filip, Moroșan Chirii și Slivca Alexandra sunt reabilitați în fața societății și reintegrați în drepturi.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 28 noiembrie 2017.

Președinte
Judecătorii

Petru Ursache
Constantin Alerguș
Vladimir Timofti
Nadejda Toma
Petru Moraru